

РОЗДІЛ 5. ТРУДОВЕ ПРАВО; ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

УДК 349.3

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.79.1.49>

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ЯК ОСОБЛИВИЙ СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВИЙ ФЕНОМЕН

Анпілогова Б.Ю.,

*аспірантка Київського національного університету
імені Тараса Шевченка*

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-5317-6843>

e-mail: bazenaanpilogova@gmail.com

Анпілогова Б.Ю. Соціальний захист як особливий соціально-правовий феномен.

Стаття присвячена уточненню концептуального змісту соціально-правового феномену соціального захисту. Для досягнення цієї мети використовується актуальна спеціальна наукова юридична література, в якій розкриваються різні аспекти сутнісного змісту соціального захисту, а також суміжних соціально-правових явищ. В рамках наукового дослідження використано такі наукові методи: формально-логічний, формально-юридичний, діалектичний, системно-структурний методи, а також метод узагальнення.

У загальному сенсі соціальним захистом доцільно розуміти цілісний комплекс конкретних цілеспрямованих заходів держави та суб'єктів громадянського суспільства (насамперед, заходи правового, економічного й соціального характеру), які спрямовані на підтримання та забезпечення соціальної захищеності найбільш уразливих верств населення суспільства або окремої групи суспільства (наприклад, працівників конкретної сфери, працівників конкретного підприємства тощо). Закономірним чином соціальний захист в сучасній доктрині соціального права України постає в якості багатоаспектного соціально-правового явища, котрим позначається, по-перше, мережа суб'єктів, які забезпечують соціальний захист, а саме органів публічної служби (також суб'єктів громадянського суспільства та інших суб'єктів, які зобов'язані здійснювати соціальний захист) на національному, місцевому (регіональному та муніципальному), а також на організаційному (на підприємствах, в установах, організаціях) рівнях. По-друге, соціальний захист також може розумітись в якості діяльності суб'єктів, які забезпечують соціальний захист, виконуючи ті чи інші завдання забезпечення соціальної безпеки. По-третє, під соціальним захистом слід розуміти також результат діяльності суб'єктів, які виконують функції соціального захисту, наслідком чого є створення на індивідуальному, груповому або ж загальному соціальному рівнях умов соціальної безпеки. При цьому відповідні умови соціальної безпеки передбачають: попередження виникнення нових чи посилення існуючих соціальних ризиків; усунення виявлених соціальних ризиків; мінімізація ефекту виявлених соціальних ризиків, усунення яких є неможливим.

Для соціального захисту в Україні характерними є такі риси: по-перше, соціальний захист передбачає дію особливого механізму реалізації публічної політики у соціальній сфері, а відтак є особливим соціально-правовим інститутом. По-друге, формування та об'єктивація соціального захисту відбувається за рахунок дії юридичного механізму соціального захисту. По-третє, соціальний захист є соціально-правовим феноменом, що характеризується метою та комплексом завдань. Виокремлені ознаки соціального захисту дозволяють дійти висновку, що феноменологічна сутність соціального захисту безпосереднім чином корелюється із таким соціально-правовим феноменом, як соціальний ризик. Відповідний зв'язок є закономірним щонайменше з огляду на наступне: по-перше, соціальний захист, як результат, передбачає настання умов соціальної безпеки, що досягається шляхом попередження соціальних ризиків і викликів, зниження негативного ефекту таких ризиків,

а також усунення відповідних ризиків, якщо це є можливим. По-друге, зв'язок соціального захисту із соціальним ризиком обумовлений тим фактом, що держава (органи місцевого самоврядування, а також суб'єкти громадянського суспільства) реалізують соціальну функцію на основі вимог принципу соціальної солідарності. Вимоги зазначеного принципу не дозволяють ігнорувати реальні та потенційні проблеми забезпечення соціальної безпеки особи чи групи осіб.

Ключові слова: соціальна безпека, соціальне право, соціальний захист, соціальний ризик, юридичний механізм.

Anpilohova V. Yu. Social protection as a special socio-legal phenomenon.

The article aims to elucidate the conceptual essence of the socio-legal phenomenon known as social protection. To fulfill this objective, we delve into specialized scientific and legal literature that sheds light on various facets of social protection and its interconnected socio-legal phenomena. Our research methodology encompasses a range of scientific methods, including formal-logical, formal-legal, dialectical, system-structural, and generalization methods.

«Social protection» can broadly be construed as a cohesive set of targeted initiatives, spearheaded by both state and civil society actors. These initiatives, primarily of a legal, economic, and social nature, are geared toward supporting and ensuring the welfare of society's most vulnerable groups. This might include specific sectors, such as employees from a particular industry or even a singular enterprise. In the contemporary landscape of Ukraine's social law doctrine, social protection emerges as a multifaceted socio-legal phenomenon. Firstly, this complexity stems from the intricate web of entities that facilitate social protection. This network encompasses public service bodies at the national and local (regional and municipal) levels and extends to organizational frameworks like enterprises, institutions, and other organizations. Additionally, civil society entities, along with other mandated bodies, play pivotal roles in bolstering this protective framework. Beyond its foundational concept, «social protection» carries dual connotations. Firstly, it represents the concerted efforts of entities dedicated to providing social protection, working towards ensuring social security. Secondly, it epitomizes the tangible outcomes resulting from these endeavors. These outcomes culminate in fostering a climate of social security, whether at the individual, group, or overarching societal levels. Central to this environment of security are several pivotal conditions: the proactive prevention of new or escalating social risks; the rectification of identified social threats; and the strategic reduction of impacts from risks that cannot be entirely eliminated.

In Ukraine, social protection stands out with distinct characteristics. Firstly, it mandates a unique mechanism for the execution of public policies within the social realm, positioning itself as an exclusive socio-legal institution. Secondly, its dedicated legal machinery drives the evolution and materialization of social protection. Thirdly, this system is more than a mere institution; it is a socio-legal entity with a clearly defined objective and a myriad of tasks. These defining traits underline that the very essence of social protection in Ukraine is intimately tied to another socio-legal phenomenon: social risk. There exists an undeniable nexus between social protection and social risk, underpinned by several compelling reasons. Firstly, social protection's essence lies in ensuring the conditions for social security. This is attained through the proactive prevention of social risks and challenges, the mitigation of their adverse effects, and their elimination when feasible. Secondly, this symbiotic relationship is further reinforced by the state's commitment, alongside local governments and civil society entities, to execute its social function. This commitment stems from the imperatives of the principle of social solidarity. This principle mandates unwavering attention to both the tangible and potential challenges in securing the well-being of individuals or groups.

Key words: legal mechanism, social law, social protection, social risk, social security.

Постановка проблеми. Соціально-економічний розвиток сучасного суспільства вимагає, щоб будь-яка сучасна правова, демократична та соціальна держава забезпечувала соціально безпечне існування суспільства, а також пошук нових інноваційних шляхів розвитку, всебічну трансформацію суспільства в інклюзивне суспільство, організацію різних компонентів системи публічного адміністрування для формування та реалізації довгострокових стратегій і програм сталого розвитку суспільства. Водночас будь-яка сучасна держава в цьому контексті повинна враховувати той факт, що людська діяльність, яка є основою розвитку суспільства та є передумовою загального функціонування держави (отже, забезпечує наявність умов для розвитку суспільства), невіддільна від невизначеності майбутнього, а також пов'язаних чи не пов'язаних із нею ризиків. Ця характеристика

людської діяльності є особливо актуальною сьогодні, коли протягом останніх десятиліть у світі загалом і в Україні зокрема відбуваються процеси, що характеризуються неоднозначним впливом на стан безпеки суспільства, держави та людства, оскільки можуть водночас сприяти соціально-економічному розвитку та загрожувати сталому прогресу людства. При цьому одна з ключових характеристик безпеки суспільства – належний рівень соціальної безпеки суспільства – є результатом ефективного функціонування юридичного механізму соціального захисту. У зв'язку із цим, в період посилення невизначеності майбутнього, а отже й соціальних ризиків, актуалізується потреба в переосмисленні наукової думки стосовно концептуального змісту соціального захисту, як особливого соціально-правового феномену.

Аналіз наукової літератури та невирішені раніше питання. На сьогоднішній день багатьма вітчизняними ученими досліджувались різноманітні аспекти соціального захисту, серед яких: М.А. Барсук [1], В.В. Безусий [2], Н.П. Борецька [3], О.Ю. Єрмоловська [4], К.В. Ігнатенко [5], Д.В. Маковський [6], І.В. Матюрін [7], Є.П. Омеляненко [8], О.В. Павліченко [9], В.М. Соколов [10], К.Г. Шаповал [11] та ін. науковці. При цьому критичний аналіз наявних наукових напрацювань вчених щодо загального змісту соціального захисту дозволяє дійти висновку, що наразі відсутньою є узагальнена наукова думка стосовно феноменологічного змісту такого соціально-правового явища, як соціальний захист.

Отже, **метою** цієї статті є уточнення наукової думки стосовно феноменологічної сутності соціального захисту в Україні. Для досягнення цієї мети необхідно виконати такі *завдання*: 1) уточнити загальну інтерпретацію змісту поняття «соціальний захист»; 2) виявити та розкрити сутність ключових рис соціального захисту в Україні; 3) узагальнення результатів дослідження.

Виклад основного матеріалу. Критичний аналіз підходів учених до розуміння сутності «соціального захисту» [див., напр.: 3, с. 21; 4, с. 13; 5, с. 331; 12, с. 79; 13, с. 8] дає підстави стверджувати, що соціальним захистом у широкому сенсі постає комплекс конкретних цілеспрямованих заходів держави та суб'єктів громадянського суспільства (насамперед, заходи правового, економічного та соціального характеру), що спрямовані на підтримання та забезпечення соціальної захищеності найбільш уразливих верств населення суспільства або окремої групи суспільства (наприклад, працівників конкретної сфери, працівників конкретного підприємства тощо). Поряд із тим, як впливає з аналізованої наукової літератури, соціальний захист можна також осмислювати в якості багатоаспектного соціально-правового явища, котрим позначається:

– по-перше, мережу органів публічної служби і їх посадових осіб (також суб'єктів громадянського суспільства та інших, зобов'язаних здійснювати соціальний захист, суб'єктів) на національному, місцевому (регіональному та муніципальному), а також на організаційному (на підприємствах, в установах, організаціях) рівнях, спрямованих на допомогу та підтримку фізичних осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах, не маючи змоги належним чином запобігати впливу тих чи інших соціальних ризиків, що на них негативним чином впливають та/або усунути такі ризики;

– по-друге, діяльність вказаних суб'єктів, спрямовану на виконання тих чи інших завдань соціального захисту;

– по-третє, результат діяльності, спрямованої на соціальний захист, результатом чого є створення на індивідуальному, груповому, загальному соціальному рівнях умов соціальної безпеки, а саме умов, за яких: а) попереджається виникнення нових чи посилення існуючих соціальних ризиків; б) усуваються виявлені соціальні ризики; в) мінімізується ефект виявлених соціальних ризиків, усунення яких є неможливим.

Отже, аналізуючи загальну сутність соціального захисту, як основу юридичного механізму соціального захисту, можемо дійти висновку, що відповідний *юридичний механізм нерозривно пов'язаний із соціальним ризиком, як з соціально-правовим явищем, яке він (у рамках своєї дії) повинен попереджати, усувати та мінімізувати (коли усунення ризику є неможливим).*

Враховуючи викладене, зазначимо, що соціальний захист в Україні характеризується наступними рисами:

1. *Соціальний захист передбачає дію особливого механізму реалізації публічної політики у соціальній сфері.* Соціальний захист є найважливішим питанням реалізації соціальної політики, а відповідно – реалізації соціальної функції держави, котра в даному випадку об'єктивується через створення та забезпечення належної дії механізму соціального захисту. При цьому важливо підкреслити, що соціальна політика «загалом є «маркером» того, як саме держава дійсно ставиться до найвищої соціальної цінності, а також (у випадку праці суддів) до ідеї панування права» [14,

с. 281]. Вказане пояснюється тим, що соціальна політика держави є сукупністю заходів та дій, що вживаються державою (у правовому та демократичному суспільстві – також іншими суб'єктами, які не мають статусу суб'єкта публічної адміністрації, але можуть вважатися суб'єктами публічного адміністрування в силу того, що охоплюються групою суб'єктів громадянського суспільства) для вирішення соціальних проблем та підвищення добробуту людини (громадянина), а також суспільства (держави) у цілому. В означеному сенсі соціальний захист: по-перше, постає в якості інструменту соціальної політики, покликаний забезпечити досягнення цілей і завдань соціальної політики; по-друге, є комплексною системою заходів, спрямованих на забезпечення соціальної справедливості та надання допомоги особам і групам осіб, які перебувають у важкій життєвій ситуації або ж можуть опинитися в такій ситуації. По суті, механізм соціального захисту доповнює соціальну політику (без цього механізму соціальна політика не може вважатися повноцінною, а реалізація державою соціальної функції – діяльністю, що відповідає самій меті цієї публічної діяльності), створюючи систему соціального захисту, яка забезпечує всім громадянам належний рівень соціальної безпеки через доступ до основних соціальних послуг, матеріальної підтримки та інших форм соціального захисту.

2. *Соціальний захист є особливим соціально-правовим інститутом.* Соціальний захист як особливий соціально-правовий інститут є комплексом правових норм і заходів щодо їх реалізації, що виражається у впливі на суб'єктів соціального права та на умови їх буття з метою усунення існуючих соціальних проблем (соціальних ризиків, викликів), а насамперед – попередження виникнення таких проблем або ж посилення негативного ефекту існуючих проблем. Зокрема, здійснюючи заходи щодо соціального захисту повноважний суб'єкт формує загальні умови щодо доступної зайнятості, сприяє реалізації працездатним громадянином його права на працю, а отже – не допускає формування стійкого безробіття особи, що є особливо вразливим станом, у якому може спостерігатись поступове зниження правосвідомості особи, культивування у її парадигмі світосприйняття нігілістичних ідей, а також переміщення особи в структуру андеркласу.

3. *Формування та об'єктивізація соціального захисту відбувається за рахунок дії юридичного механізму соціального захисту.* Такий особливий соціально-правовий феномен, як соціальний захист не формується та не об'єктивізується у практичній дійсності без відповідного комплексу форм, способів, методів забезпечення соціальної безпеки і урегульованих законодавством закономірностей взаємодії суб'єктів запобігання та протидії соціальним ризикам. З вказаного випливає, що для досягнення стану соціальної безпеки, як стану відсутності соціальних ризиків (чи компенсування їх негативного ефекту, коли самі ризики не можуть бути усунені), необхідним є юридичний механізм соціального захисту, дія якого ефективним чином забезпечується державою в рамках реалізації соціальної функції держави.

4. *Соціальний захист є соціально-правовим феноменом, який характеризується певною основною та похідною метою.* Стосовно розуміння мети соціального захисту серед вчених переважно спостерігається певна єдність, що закономірно, адже зв'язок між потребою забезпечення соціально безпечного стану існування соціально вразливого суб'єкта та заходами соціального захисту є більш аніж очевидним. Наприклад, українська учена О.В. Павліченко, розглядаючи особливості соціального захисту працівниць Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів (далі – Держпродспоживслужби), доходить думки, що мета такої захисної діяльності є «своєрідною проєкцією майбутнього у даній сфері (саме ідеального його образу, який, упроваджуючи відповідний інститут, необхідно досягти)» [15, с. 65]. Як устремління до ідеального формування ідеального становища працівниці зазначеного органу публічної адміністрації, мета соціального захисту цих суб'єктів, на думку О.В. Павліченко, «полягає в досягненні належного рівня соціально безпечного стану працівниці вказаного державного органу в трудовому (службовому) та позатрудовому (позаслужбовому) житті» [15, с. 67-68]. При цьому вказаний стан, на думку вченої, повинен характеризуватись щонайменше наявністю сприятливих умов для: 1) «належного рівня задоволення життєво необхідних інтересів працівниці в сфері праці та зайнятості (головним чином, впровадження в Держпродспоживслужбі стандартів гідної праці, реалізація вимог гармонійної стабільності службово-трудова відносин, об'єктивізація принципу гендерної рівності у сфері праці та зайнятості)» [15, с. 67-68]; 2) «вільного та всебічного розвитку особистості жінки, в тому числі фізичного, культурного та інтелектуального, та реалізації своїх здібностей, забезпечення себе і своєї сім'ї, а також гарантування забезпечення мінімального життєвого рівня для її гідного існування» [15, с. 67-68]. Схожий підхід використовує також Є.П. Оме-

Ляненко, котра у контексті осмислення сутності соціального захисту працівників органів прокуратури України, доходить думки, що цей захист «спрямований на всебічне забезпечення державою стану соціальної безпеки працівників цих органів публічної влади, якому зашкоджують соціальні ризики, обумовлені виконанням відповідними працівниками їх посадових обов'язків» [8, с. 121]. На її думку, означена мета соціального захисту спрямована на фактичне формування наступних «ідеальних станів соціально безпечного буття працівників органів прокуратури»: 1) «за такими працівниками визнається людська гідність, а соціально-правове значення їх роботи не шкодить тлумаченню цих працівників в якості людей, котрі визнаються найвищою соціальною цінністю»; 2) «життю та здоров'ю працівників органів прокуратури не загрожують ті чи інші фактори, які обумовлені їх роботою та можуть шкодити їм та їх близьким особам»; 3) «близькі особи працівників органів прокуратури є в належній мірі захищеними, що не дозволяє формуванню тих чи інших умов, за яких на вказаних працівників можливим є тиск, опосередкований неправомірним впливом на їх близьких осіб тощо»; 4) «зазначена група працівників має реальну змогу на законних підставах, безпечно, продуктивно та раціонально виконувати свої трудові (службові) обов'язки, реалізуючи свій трудовий потенціал» [8, с. 121].

Окремо слід зазначити, що соціальний захист також може виконувати й похідну мету. Така може пов'язуватись із формуванням соціально безпечних умов виконання відповідних завдань суб'єктом, до якого застосовуються заходи соціального захисту. Зокрема, В.В. Безусий, аналізуючи особливості соціального захисту держслужбовців, доходить висновку, що соціальний захист таких працівників має важливе публічно-правове значення, адже від такого захисту «безпосередньо залежить ефективність здійснення державного управління» [16, с. 125]. Отже, у цьому сенсі соціальний захист, наприклад, багатодітних сімей сприяє формуванню умов, за яких батьки, які вважаються багатодітними, можуть належним чином виконати свій батьківський обов'язок щодо власних дітей. У свою чергу соціальний захист безробітних дозволяє не лише виправити проблему неможливості отримання соціальних благ у сфері праці та зайнятості безробітної особи, але й також отримання комплексу соціальних благ для членів сім'ї такої особи. Іншими словами, соціальний захист дозволяє вирішити безпосередні та похідні проблеми соціально ризикованого буття людини.

5. *Соціальний захист виконує комплекс завдань, які у своїй сукупності сприяють досягненню мети відповідного захисту.* Щонайперше слід зазначити, що завдання соціального захисту впливають із загальних завдань держави, серед яких є ті, що полягають «у створенні належних умов для людини, щоб вона могла своєю працею забезпечити гідну матеріальну базу для себе і своєї сім'ї» [6, с. 42]. Тобто, «завдання соціального захисту відповідають кожному із обов'язків держави щодо соціального захисту» [11, с. 68]. У зв'язку із цим слід констатувати, що завдання соціального захисту складають собою значний обсяг дій запобігальних соціальним ризикам та реагуючих на виниклі соціальні ризики дії уповноважених на це суб'єктів.

Аналізуючи позиції учених щодо ключових і похідних завдань соціального захисту [див., напр.: 1; 2; 7; 9–11], можемо дійти висновку, що на сьогоднішній день *систему завдань соціального захисту* доцільно осмислювати у такому вигляді:

1) *завдання соціального захисту щодо формування умов запобігання соціальним ризикам та реагування на такі ризики.* По-перше, до цієї групи завдань слід відносити низку завдань з упорядкування режиму соціального захисту в державі. Зокрема, К.Г. Шаповал, розглядаючи завдання правового регулювання соціального захисту доходить думки, що ними охоплюються нормотворчі дії, спрямовані на: захист суб'єкта «від негативного позаправового впливу»; «упорядкування здійснення соціального захисту»; «осучаснення здійснення соціального захисту» [11, с. 70]. У цілому погоджуючись із позицією науковця, зазначимо, що до обсягу завдань з упорядкування режиму соціального захисту можемо віднести, зокрема, наступні: а) закріплення, вдосконалення (без звуження їх змісту) соціальних норм і стандартів; б) створення та затвердження стратегій, концепцій соціального захисту (розвитку законодавства), а також програм виконання таких концептуально-стратегічних актів протягом відповідного періоду з обов'язковим звітуванням про результати здійснення відповідних дій відповідальними за це суб'єктами; в) контроль якості та достатності нормотворчої діяльності, результати якої будуть позначатись на можливостях реалізації особами права на соціальний захист; г) здійснення заходів з моніторингу можливостей осучаснення: стандартів, норм соціального захисту, враховуючи поточні та потенційні соціальні ризики та виклики, а також процес інтеграції держави в світову спільноту загалом та процес євроінтеграції, зокрема; правового статусу суб'єктів соціального права з метою удосконалення їх обсягу прав і обов'язків у соціальній сфері, результа-

том чого буде зменшення соціальних ризиків та збільшення потенціалу режиму соціального захисту в сприянні соціальному захисту загалом; форм, способів і методів соціального захисту.

По-друге, розглядуваною групою завдань соціального захисту охоплюються *завдання з інституційного та організаційно-інституційного забезпечення соціального захисту*. Цілком очевидно, що соціальний захист не може бути об'єктивованим лише на основі нормативної та фактичної підстави застосування такого захисту. Саме тому виокремлена підгрупа завдань формування умов запобігання соціальним ризикам та реагування на такі ризики передбачає виконання, наприклад, наступних завдань: а) формування інклюзивного суспільства; б) передбачення в держбюджеті та в місцевих бюджетах й у бюджетах організацій (підприємств, установ) видатків на забезпечення дії режиму соціального захисту;

2) *завдання соціального захисту щодо запобігання соціальним ризикам та реагування на такі ризики*. Цілком очевидно, що наявність якісного законодавства та ефективних інститутів соціального захисту не є достатнім для того, щоби в державі на всіх рівнях досягався належний рівень соціальної безпеки людини і громадянина (груп людей). Саме тому нами вже наголошувалось на тому, що *соціальний захист – це не лише інститути та процес, але й результат, який об'єктивується у такому фундаментальному соціально-правовому феномені, як соціальна безпека*. При цьому відповідний результат є досяжним лише тоді, коли процес досягнення соціального захисту буде спрямованим на виконання множини завдань такого виду захисту, серед яких, зокрема: а) на локальному рівні: створення відповідних людській гідності умов виникнення, перебігу (трансформації) та припинення правовідносин, що позначаються на соціальній безпеці сторін таких правових відносин; б) на загальному рівні: реалізація програм соціального страхування; забезпечення дії пенсійної системи, системи охорони здоров'я, системи освіти (зокрема, професійного навчання, перепідготовки), а також системи ресоціалізації; просування соціальної справедливості та соціальної рівності, а також ідей соціальної солідарності; забезпечення дії правового механізму захисту та відновлення права на соціальний захист та ін.

Аналізуючи зміст наведених завдань соціального захисту, можемо дійти думки, що відповідні завдання в дійсності «є взаємозалежними та лише їх спільна реалізація призведе до досягнення позитивного результату та досягнення мети» [11, с. 70].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Соціальний захист у широкому сенсі може бути інтерпретований як система соціальних стратегій, програм та заходів щодо їх здійснення, спрямованих на забезпечення соціально-правового та соціально-економічного благополуччя окремих осіб, груп осіб та суспільства в цілому. Тобто, соціальний захист громадян є одним із найголовніших завдань соціальної політики (як держави, так і органів місцевої влади, організації), будучи одним з найважливіших інструментів, за допомогою якого здійснюється її реалізація. Дія соціального захисту спрямовується на надання кожному громадянину комплексу можливостей для реалізації ним суб'єктивних прав у соціальній сфері (також у суміжних сферах), а отже – забезпечення гідного рівня життя, який є необхідним для повноцінного соціального життя, розвитку особистості та соціального капіталу й потенціалу особи. При цьому в умовах сьогодення феноменологічна сутність соціального захисту безпосереднім чином корелюється із таким соціально-правовим феноменом, як соціальний ризик. Відповідний зв'язок є закономірним щонайменше з огляду на наступне: 1) соціальний захист, як результат, передбачає настання умов соціальної безпеки, що досягається шляхом попередження соціальних ризиків і викликів, зниження негативного ефекту таких ризиків, а також усунення відповідних ризиків, якщо це є можливим; 2) держава (органи місцевого самоврядування, а також суб'єкти громадянського суспільства) реалізують соціальну функцію на основі вимог принципу соціальної солідарності, вимоги якого не дозволяють ігнорувати те, що в рамках реалізації соціальної функції, метою якої є забезпечення належної міри соціальної безпеки на відповідному (на національному, місцевому, організаційному) рівні, певні особи чи групи осіб залишатимуться у складній життєвій ситуації чи знаходитимуться в зоні ризику потрапляння в такі життєві обставини.

У подальших наукових дослідженнях, присвячених з'ясуванню сутності соціального захисту, пропонується: 1) зосередити увагу на змісті юридичного механізму соціального захисту; 2) з'ясувати підстави та умови соціального захисту крізь призму теорії соціального ризику; 3) окреслити основні принципи соціального захисту, а також вимоги щодо нормативно-правового та інституційного забезпечення режиму соціального захисту, які впливають з цих принципів.

Список використаних джерел:

1. Барсук М.А. Загальні та спеціальні завдання соціального захисту суддів в Україні. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. № 3. С. 462-466. doi:10.24144/2788-6018.2023.03.84.
2. Безусий В.В. Завдання соціального захисту державних службовців. *Соціальне право*. 2019. № 2. С. 21-27.
3. Борецька Н.П. Соціальний захист населення на сучасному етапі: стан і проблеми: монографія. Донецьк: Янпрі, 2001. 209 с.
4. Єрмоловська О.Ю. Соціальний захист як фактор стабілізації життєвого рівня населення в умовах трансформаційної економіки: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.09.03. Харків, 1996. 21 с.
5. Ігнатенко К.В. Соціальний захист дітей в діяльності державних організацій на сході України. *Social Work and Education*. 2021. Vol. 8 (3). P. 329-340. doi:10.25128/2520-6230.21.3.2.
6. Маковський Д.В. Соціальні гарантії особового складу Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.05. Харків, 2022. 190 с.
7. Матюрін І.В. Цілі та завдання соціального захисту військовослужбовців в умовах реформування збройних сил та правоохоронних органів України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2013. Вип. 23. С. 124-129.
8. Омеляненко Є.П. Принципи соціального захисту працівників органів прокуратури України. *Соціальне право*. 2021. № 3. С. 120-126. doi:10.32751/2617-5967-2021-03-14.
9. Павліченко О.В. Завдання соціального захисту жінок в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 9. С. 76-85.
10. Соколов В.М. Завдання соціальної безпеки державних службовців. *Юридична наука*. 2020. № 10 (112). С. 84-92. doi:10.32844/2222-5374-2020-112-10.11.
11. Шаповал К.Г. Завдання соціального захисту державних службовців. *Соціальне право*. 2021. № 1. С. 68-73.
12. Гриненко А.М. Соціальна політика: сутнісно-концептуальний аспект. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2008. № 32. С. 78-81.
13. Хом'як Н.В. Формування системи соціального захисту сільського населення в радіоактивних забруднених районах: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.09.03. Київ, 1996. 20 с.
14. Гладкий В.В. Щодо гідної праці суддів в Україні. *Проблеми розвитку соціально-трудова прав та профспілкового руху в Україні*: матеріали VIII Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 28 травня 2020 р.). Харків: ХНУВС, 2020. С. 280-284. doi:10.5281/zenodo.3816602.
15. Павліченко О.В. Мета соціального захисту жінок-працівниць Держпродспоживслужби. *Соціальне право*. 2021. № 2. С. 63-69.
16. Безусий В.В. Рівні (види) соціального захисту державних службовців в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2019. Вип. 57, Т. 1. С. 124-128.